

Gündem

Yitirdiklerimiz

YAŞAR KEMAL

Nail TAN

TDK dernek dönemi üyesi (No: 1238), ünlü gazeteci, romancı, hikâyecisi Yaşar Kemal, 45 gündür tedavi gördüğü İstanbul Ü Çapa Tıp Fakültesi Hastanesinde 28 Şubat 2015 Cumartesi günü hayata veda etti. Cenazesi, 2 Mart 2015 Pazartesi günü Teşvikiye Camisi'nde kılınan öğle ve cenaze namazlarının ardından Zincirlikuyu Mezarlığı'nda eşinin (Thilda) mezarının yanında toprağa verildi. Öğleden sonra saat 15:30'da Lutfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı'nda bir veda toplantısı düzenlendi.

Asıl adı Kemal Sadık Göğçeli'dir. Ancak, soyadını Göğçeli biçiminde yazmayı yeğliyordu. 1923 (T.C. Kimlik Belgesinde 1926) yılında Osmaniye'nin Gökçedam köyünde doğdu. Babası çiftçi Sadık Efendi, annesi ise Nigâr Hanım'dır. Ailesi, 1915 yılında Van Muradiye'nin Ernis (Ünseli) köyünden Gökçedam'a göç etmiştir.

Üç buçuk yaşında bir kaza sonucu sağ gözünü, beş yaşında da babasını kaybetti. Kadirli Cumhuriyet İlkokulunu bitirdi (1938). Adana 1. Ortaokulu son sınıftayken eğitim hayatı sona erdi (1941). Çünkü ailesine yardım için çalışmak zorundaydı. Çırçır fabrikasında işçilik, çiftlikte ırgat kâtipliği, Adana Halkevinde hademelik, Bahçe köyünde öğretmen vekilliği (1942-1943), pamuk tarlalarında ırgatlık, çeltik tarlalarında su bekçiliği gibi çeşitli işlerde çalıştı. Askerlik sonrası İstanbul'a gidip Havagazı Şirketinde memurluk yaptı



(1946-1948). Kadirli'ye dönüp bir süre yine su bekçiliği ve arzuhâncilikle geçimini sağladı (1948-1950). Basın suçu dolayısıyla Kozan Cezaevinde bir süre tutuklu kaldı. Tutukluluk sonrası tekrar İstanbul'a gitti (1951). *Cumhuriyet* gazetesinde Yaşar Kemal imzasıyla fıkra ve röportaj yazarlığı yaptı (1951-1963). 1963'te gazeteciliği bırakarak roman yazmaya ağırlık verdi. *Ant* dergisinin kurucuları arasında yer aldı (1967). Türkiye Yazarlar Sendikasının kuruluşunda aktif rol oynadı. Sendikanın ilk genel başkanlığını yaptı (1974-75). Geçimini kitaplarının geliriyle sağlayan nadir yazarlarımızdan biri olmayı başardı.

İlkokulda okurken şiir yazmaya başladı. Âşık edebiyatı yönünden çok zengin Osmaniye ve Adana'nın tanınmış âşıklarından bağlama çalmayı öğrendi. "Âşık Kemal" diye tanınmaya başladı. Yöresinden halk edebiyatı ürünleri derlemeye çalıştı. Yayımlanan ilk şiiri, 1 Aralık 1939 tarihli *Görüşler*'deki *Seyhan*'dır. Bu tarihte henüz 16 yaşındadır. Gençlik dönemi şiirleri Kemal Sadık Göğçeli imzasıyla *Türksözü*, *Yeni Adana*, *Vakit* gazeteleriyle *Görüşler*, *Varlık*, *Ülkü*, *Başpınar*, *Kovan*, *Çığ* ve *Millet* gibi önemli edebiyat dergilerinde yayımlandı. İlk hikâyesi *Pis Hikâye*'yi askerliğini yaptığı Kayseri'de

yazdı (1946). Çukurova'nın ünlü yazarı Orhan Kemal'le tanışıp ondan teknik olarak yararlandı. Şiir yazmayı azaltıp hikâyeye yöneldi. Bu sırada halk kültürü derlemelerini de sürdürdü.

Yazarlık hayatının dönüm noktası, 1951'de İstanbul'a gidip *Cumhuriyet* gazetesinde Yaşar Kemal imzasıyla fıkra, röportaj, hikâye ve romanlarının yayımlanmaya başlamasıdır. *Cumhuriyet*'te tefrika edilen (1953-1954) *İnce Memed* romanı ona edebiyat dünyasının kapısını açtı. *İnce Memed* elliye yakın dile çevrildi. Diğer romanlarıyla birlikte yurt içinde ve dışında büyük üne kavuştu. Defalarca Nobel Edebiyat Ödülü'ne aday gösterildi. Üçleme, ırnak roman türü eserler verdi. Bazı hikâye ve romanları tiyatroya, sinemaya uyarlandı. *Uzundere*, *Teneke*, *Ağrı Dağı Efsanesi*, *Bebek*, *Ovadan Esen Rüzgâr*, *Filler Sultanı* oyunları; *Beyaz Mendil*, *Namus Düşmanı*, *Alageyik*, *Karacaoğlan'ın Sevdası*, *Ölüm Tarlası*, *Ağrı Dağı Efsanesi*, *Yılanı Öldürseler*, *İnce Memed*, *Menekşe Koyu*, *Bebek*, *Urfa İstanbul*, *Bu Vatanın Çocukları*, *Kara Çalı* ve *Yer Demir Gök Bakır* filmleri bu konuda en iyi örneklerdir. *Teneke* operaya da konu oldu ve İtalya La Scala Operasında sahnelendi (2007).

Türkiye'nin en ünlü romancısı olarak kendisine çok sayıda ödül ve unvan verildi. Bunların içinden en önemlileri şunlardır:

1956 *İnce Memed*'le *Varlık* Dergisi Roman Ödülü

1966 *Teneke* oyunuyla Uluslararası Nancy Tiyatro Festivali Birincilik Ödülü

1974 *Demirciler Çarşısı Cinayeti*'yle Madaralı Roman Ödülü

1977 *Yer Demir Gök Bakır*'la Fransa Eleştirmenler Sendikası En İyi Yabancı Roman Ödülü

1978 *Ölmez Otu*'yla Fransa'da En İyi Yabancı Kitap Ödülü

1982 Uluslararası Cino del Duca Ödülü

1984 Fransa Legion d'Honneur Commandeur Nişanı

1984 TÜYAP Kitap Fuarı Halk Ödülü

1985 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü

1986 *Kale Kapısı*'yla Orhan Kemal Roman Ödülü

1988 Fransa Kültür Bakanlığı Commandeur des Arts et des Lettres Nişanı

1991 Strasbourg Ü Fahri Doktor Unvanı

1991 T.C. Devlet Sanatçısı Unvanı (Reddetti.)

1992 Akdeniz Ü Fahri Doktor Unvanı

1993 Kültür ve Turizm Bakanlığı Büyük Ödülü

1996 *Kanın Sesi*'yle Fransa Akdeniz Yabancı Kitap Ödülü

1996 İspanya VIII. Uluslararası Katalunya Ödülü

1997 Frankfurt Kitap Fuarı Alman Yayıncılar Birliği Ödülü

1998 Berlin Frei Ü Fahri Doktor Unvanı

2002 Bilkent Ü Fahri Doktor Unvanı

2003 Homeros Şiir Ödülü

2003 Selanik Savanos Ödülü

2003 Türkiye Yayıncılar Birliği Emek Ödülü

2006 *Yılanı Öldürseler*'le Fransa *Magazine Littéraire* Dergisi "40 Yıllık En İyi 40 Romanından Biri" Ödülü

Eserleri tür ve ilk yayım yılına göre şöyle sıralanabilir:

Şiir: *Bugünlerde Bahar İndi* (2010).

Hikâye: *Sarı Sıcak* (1952), *Bütün Hikâyeler* (1975), *Kuşlar da Gitti* (1978), *Pis Hikâye* (2007), *Yolda* (2010), *Yağmur-la Gelen* (2014).

Roman: *İnce Memed I-IV* (1955, 1969, 1984, 1987), *Teneke* (1955), *Dağın*

Öteki Yüzü I/ Orta Direk (1960), *Dağın Öteki Yüzü II/ Yer Demir Gök Bakır* (1963), *Üç Anadolu Efsanesi* (1967), *Dağın Öteki Yüzü III/ Ölmez Otu* (1968), *Ağrı Dağı Efsanesi* (1970), *Binboğalar Efsanesi* (1971), *Çakırcalı Efe* (1972), *Akçasazın Ağaları I/ Demirciler Çarşısı Cinayeti* (1974), *Akçasazın Ağaları II/ Yusufçuk Yusuf* (1975), *Yılanı Öldürseler* (1976), *Al Gözüüm Seyreyle Salih* (1976), *Allah'ın Askerleri* (1978), *Deniz Küstü* (1978), *Hüyükteki Nar Ağacı* (1982), *Kimsecik I/ Yağmuncuk Kuşu* (1980), *Kimsecik II/ Kale Kapısı* (1985), *Kimsecik III/ Kanın Sesi* (1991), *Bir Ada Hikâyesi I/ Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana* (1997), *Bir Ada Hikâyesi II/ Karıncanın Su İçtiği* (2002), *Bir Ada Hikâyesi III/ Tan-yeri Horozları* (2002), *Bir Ada Hikâyesi IV/ Çıplak Deniz Çıplak Ada* (2012), *Tek Kanatlı Bir Kuş* (2013).

Çocuk Romanı: *Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca* (1977).

Deneme: *Taş Çatlama* (1961), *Baldaki Tuz* (1974), *Ustadır Arı* (1995), *Zulmün Artsın* (1995), *Bu Bir Çağrıdır* (2012), *Sevmek Sevilmek, İyi Şeyler Üstüne* (2014).

Röportaj/Söyleşi: *Yanan Ormanlarda 50 Gün* (1955), *Çukurova Yana Yana* (1955), *Peribacaları* (1957), *Bu Diyar Baştan Başa* (1971), *Bir Bulut Kaynıyor* (1974), *Ağacın Çürüğü* (hızl. A. Kabacalı, 1980), *Binbir Çiçekli Bahçe* (hızl. A. Kabacalı, 2009), *Röportaj Yazarlığında 60 Yıl* (2011), *Neredesin Arkadaşım* (2014).

Halk Kültürü/ Folklor Derlemesi: *Ağutlar* (1943), *Gökyüzü Mavi Kaldı* (S. Eyuboğlu ile 1978), *Yayımlanmamış 10 Ağıt* (1985), *Sarı Defterdekiler/Folklor Derlemeleri* (haz. A. Kabacalı, 1997).

Çeviri: *Ayışığı Kuyumcuları* (A. Vidalie'den, Thilda Kemal ile, 1977).

Yazarlığının ilk yıllarında Alageyik, Yusuf Karataylı imzalarını kullandığı da görüldü.

Yaşar Kemal'in hayatı, hikâye ve romancılığı üzerine üniversitelerimizde çok sayıda yüksek lisans ve doktora çalışması yapıldı. Kitaplar, makaleler yayımlandı. Ali Püsküllüoğlu *Yaşar Kemal Sözlüğü*'nü hazırladı (1974). Hakkındaki kitaplardan birkaçı şunlardır: Fethi Naci, *Yaşar Kemal'in Romancılığı* (1990), Alain Bosquet, *Yaşar Kemal Kendini Anlatıyor* (1993), Muzaffer Uyguner, *Yaşar Kemal/ Yaşamı, Yapıtları, Yapıtlarından Seçmeler* (1993), Ramazan Çiftlikçi, *Yaşar Kemal/ Yazar, Eser, Üslup* (1997), *Yaşar Kemal'i Okumak* (çok yazarlı, 2000), Alpay Kabacalı, *A'dan Z'ye Yaşar Kemal* (2004).

Thilda Kemal'le evliliğinden Raşit Gökçeli adında bir oğlu bulunmaktadır. Eşinin 2001 yılında ölümü üzerine 2002 yılında Ayşe Semiha Baban'la evlenmişti.

Halkın yaşantısını gözlemleyip hikâye, romana çevirmeyi başaran çok yetenekli bir hikâyeci ve romancıydı. Arkasında yüzyıllar boyu okunacak eserler bıraktı. Ruhu şad olsun!